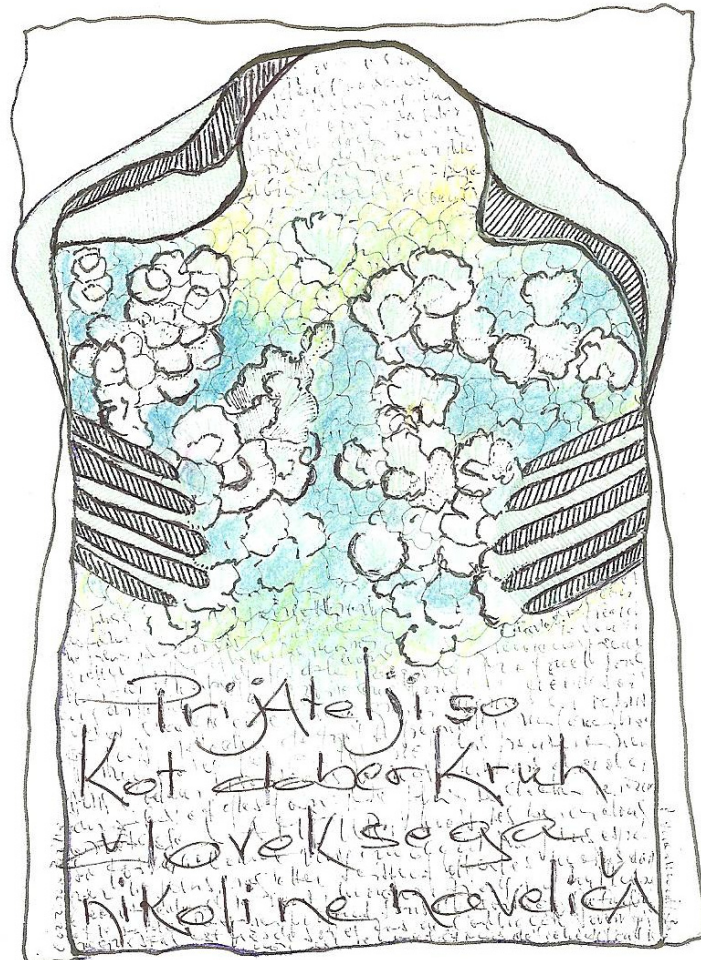

Ženevske novice

št. 47

december 2009

ŽENEVSKE NOVICE

GLASILO ZDRUŽENJA ŽENEVSKIH SLOVENCEV (Bulletin de l'Association des Slovènes de Genève)

Številka 47

leto XVIII

december 2009

VSEBINA:

Uvodnik	3
Veleposlanik Bojan Grobovšek	
Pozdravna beseda veleposlanika	4
Lučka Šekoranja Bianchi – kardiologinja s posebnim zanimanjem za nevrovaskularno patologijo	5
Otvoritev rojstne hiše Arnolda Riklija	6
Arnold Rikli – sončni doktor	7
Utrinek z naše večerje	8
Alisa, Alice	9
41. romanje Slovencev v Einsiedeln	
Ilma Rakuša, dobitnica švicarske knjižne nagrade	
Učbenik za učenje slovenščine	
Švicarska zunanja ministrica Micheline Calmy-Rey	10
Pot po literaturi – Ženevsko jezero poetičnih duš	12
Lučkovno-gledališka delavnica	13
Mariborska stolnica	14
35. martinovanje v Zuchwilu 14.11.2009	15
Fotografije	17
Ne pozabite	19

Naslovnica: »Prijatelji so kot dober kruh, človek se ga nikoli ne naveliča.«
Risba Pavle Suermondt Bernetove.

Fotografije so prispevali: Evelina Ferrar, Živa Tavčar, Eva Dimčovski, Tadej Vengust, Milan Greiner

UVODNIK

Prijatelji so kot dober kruh, človek se ga nikoli ne naveliča

Šele ko sem se preselila v Ženevo, sem se zavedla, kako je s prijatelji, ko se oddaljiš od svoje domovine. Kar naenkrat ni tistih, ki si jih navajen že dvajset let ali več. Ko sem bila še v Sloveniji, mi ni bilo treba posebej načrtovati časa za prijatelje. Zgodilo se je kar samo po sebi. Vedno se je našel kdo, ki je imel čas takrat kot jaz. Če ne eden pa drug, ali pa več skupaj. Večkrat smo se po naključju srečali na cesti ali v trgovini, rekli nekaj besed in je bila duša na mestu. Ali pa se je razvila daljša debata, ki pomaga razčistiti izkušnje. In je ostal občutek, da so okoli mene ljudje, s katerimi sem si blizu in jim lahko zaupam.

Tukaj pa ni tako. V Ženevi nikogar ne poznam že dvajset let ali več. Z nikomer nisem skupaj rastle, hodila v šolo ali pa bila več let v isti službi. Z nikomer nimam preverjenih situacij, da bi lahko predvidela, kako bo ravnal v podobnih okoliščinah. Kar precejkrat se zgodi, da pri ljudeh okoli sebe računam na reakcijo, ki bi bila med Slovenci še kako normalna, tukaj pa ni. Pametno dekle, za katero se zdi, da deluje na meni sorodni valovni dolžini in obeta, da se bo z njo razvilo lepo prijateljstvo, dela od jutra do večera, ob petkih in svetkih, in čez tri leta odide v drugo državo na drugo delovno mesto. Tako pač je v mednarodnem poslovnem svetu. Ni katastrofe, le okoli duše se tvori praznina, ki se je ne da zapolniti kar s čimerkoli.

Potem pa se zgodi večer, ko nas pride na kup cela množica Slovencev, ki živimo v istem širšem okolju. Nekateri se poznamo že kar nekaj let in med nami so se spletle nevidne nitke. Ob snidenju si imamo kar naenkrat veliko povedati. Izžarevamo posebno veselje, da smo spet skupaj. Včasih besede sploh niso potrebne. Globina pogleda nadomesti dolge razlage. Stiski rok, ki so daljši, kot je potrebno za pozdrav, dajo vedeti, kako zelo smo veseli drug drugega. Ker se poznamo v svoji biti. Ker čutimo, kako delujemo. Ko se pogovarjamo, ni potrebno vklapljati strojčka v glavi, ki neprestano detektira pravila okolja in premlewa naše misli v drug jezik in drugo kulturo. Lahko smo kar to, kar smo, in praznina okoli duše se spet zapolnjuje z občutkom, da so okoli nas ljudje, ki so nam blizu.

Zato rada prihajam na srečanja našega Združenja, na katerih se lahko prijateljstva, tako kot dobrega kruha, do sitega najemo.

Evelina Ferrar

VELEPOSŁANIK BOJAN GROBOVŠEK

Veleposlaništvo RS v Bernu ima od maja 2009 novega veleposlanika, mag. Bojana Grobovška. Združenje ženevskih Slovencev je obiskal na pikniku, kjer se nam je predstavil in povedal nekaj besed o sebi in svojem delu. Prijazno nam je posredoval nekaj podatkov iz svojega bogatega življenjepisa.

Bojan Grobovšek, rojen l. 1949, je do šestnajstega leta odraščal v Trstu in v avstrijskem Gradcu. Po maturi v Ljubljani je študiral na Dunaju, v Ljubljani, v Bologni in v Haagu. Po izobrazbi je diplomirani sociolog (Univerza v Ljubljani). Iz mednarodnih odnosov je magistriral na prestižni ameriški The Johns Hopkins University - The Bologna Center. Po nekajletni akademski karieri (1975-1980) kot asistent na katedri za politologijo na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo je postal novinar in komentator v zunanjepolitičnih redakcijah Radia in TV Ljubljana. Od 1987 do 1991 je bil dopisnik Dela in RTV Ljubljana z Dunaja, od koder je novinarsko spremljal tudi dogodke in spremembe na Madžarskem in tedanjem Češkoslovaškem.

Od mednarodnega priznanja Slovenije dalje je v diplomatski službi. Najprej kot prvi odpravnik poslov in kasneje svetovalec na slovenskem veleposlaništvu v Avstriji, nato kot prvi slovenski veleposlanik na Poljskem (1995-1999), bil pa je tudi prvi slovenski veleposlanik v Romuniji s sedežem v Varšavi. Veleposlaniško funkcijo je opravljal še v Argentini (2001-2005), kjer je bil tudi nerezidenčni veleposlanik za Brazilijo, Čile in Urugvaj. Zaradi izrednih zaslug za poljsko-slovenske odnose so ga v Varšavi odlikovali s poveljniškim križem reda za zasluge Republike Poljske.

Bojan Grobovšek je avtor knjig Mirovna gibanja in evrorakete (Ljubljana 1984), Homo diplomaticus slovenicus (Ljubljana 2000) in Razmišljanja o Sloveniji (Ljubljana 2007). Objavljal je tudi v Teoriji in

praksi, Medjunarodnih odnosih, Europäische Rundschau in Novi reviji. Iz nemščine je prevedel avtobiografijo Simona Wiesenthala «Pravica, ne maščevanje».

Poleg slovenščine tekoče govori in piše v angleščini, nemščini in italijanščini, ima dobro znanje španščine ter solidno znanje francoščine, poljščine in srbohrvaščine. S soprogo Vesno imata dva sinova.

V prvih mesecih svoje nove dolžnosti sistematično obiskuje naša podjetja v Švici, med drugimi Perles AG, AdriaMobil, NLB InterFinanz, prav tako pa tudi medije. Doslej je obiskal NZZ, ki je objavil njegovo pismo bralcev, Tagesanzeiger, Bund, Le Temps in Corriere del Ticino, kjer so objavili njegovo fotografijo in kratko biografijo. Povsod jih informira o Sloveniji, o bilateralnih odnosih in jih spodbuja, naj več pišejo o Sloveniji. Prisoten je bil tudi na prireditvah slovenskih društev in v Einsiedelnu.

POZDRAVNA BESEDA VELEPOSLANIKA BOJANA GROBOVŠKA

Spoštovane bralke in bralci Ženevskih novic.

Z veseljem sem se odzval prošnji urednice vašega glasila, gospe Irene Sterckx, naj napišem nekaj pozdravnih besed. Ženevske novice, ki po vsebini presegajo delovanje v Ženevi živečih Slovenk in Slovencev, so v Švici edino glasilo slovenskih zdomcev. Zato je treba urednici in vsem, ki se trudijo, da bi Ženevske novice izhajale, iz srca čestitati in zaželeli obilo uspeha tudi v prihodnje.

Ugotovitev, da so vsi Slovenci v tujini »ambasadorji Slovenije«, zveni morda malce obrabljeno, pa vendar po svoje v dokajšnji meri drži. Tudi po njihovem kulturnem in siceršnjem delovanju, po njihovih uspehih, po njihovi drži in tako naprej, se sodi tudi o Sloveniji. Prvenstveno pa drži, da se o Slovencih v tujini sodi predvsem na temelju predstave, ki jo ima tujina o Sloveniji in o njenih dosežkih. Prav slednje je tisto, kar najbolj utrjuje samozavest Slovencev v tujini.

Seveda si vsi želimo, da bi bila Slovenija še veliko bolj prepoznavna. Včasih vsi skupaj tudi podcenjujemo vedenje tujcev ali konkretno Švicarjev o Sloveniji. Nekateri poznajo Slavojja Žižka, zelo mnogi Avsenike, nekateri zopet presenečajo z vedenjem o slovenskih koreninah znamenitega švicarskega, nedavno preminulega, psihoanalitika Paula Parina. Vsi, ki smo nedavno gledali švicarsko televizijsko serijo o alpski poti od Monaka do Maribora, pa smo bili vznemirjeni zaradi prelepih posnetkov Slovenije pa tudi zaradi zelo lepega vsebinskega opisa Slovenije in njenih prebivalcev s strani švicarskih avtorjev oddaje. Mnenje o Sloveniji je javno izrazila tudi švicarska zunanja ministrica gospa Micheline Calmy Rey, ki je v nedavnem obširnem intervjuju za Delo ugotovila, da imata Slovenija in Švica veliko skupnega, da sta se razvili z lastno močjo, in da oboji razmišljamo pragmatično.

Ne glede na to, da je Slovenija članica EU, kar Švica ni, so odnosi med državama zelo dobri in tesni. Politični odnosi med državama so bili v zadnjih mesecih dokaj živahni tudi zato, ker je Slovenija v zadnjih mesecih zelo uspešno predsedovala Svetu Evrope. Sodelovanje s Švico, naslednjo predsedujočo Svetu Evrope, je bilo zelo aktivno. Zato se je slovenski zunanji minister Samuel Žbogar v začetku oktobra v Zürichu kot predsedujoči ministrskemu odboru Svetu Evrope kot častni gost udeležil zgodovinskega podpisa protokolov o normalizaciji odnosov med Armenijo in Turčijo.

V zadnjih mesecih se je marsikaj dogodilo tudi na tako imenovani bilateralni ravni. Naj samo omenim, da so bile v drugi polovici oktobra v Bernu po zelo dolgem času slovensko-švicarske politične konzultacije, v začetku novembra pa je Švico prvič obiskala delegacija našega ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo. Spričo zelo razvite ravni švicarskih univerzitetnih in raziskovalnih zavodov si s Švico še posebej želimo še tesnejšega sodelovanja na tej ravni. To se bo tudi dogajalo, saj je bil pred kratkim ustanovljen sklad v višini 1 mio CHF za študij in delo slovenskih študentov in raziskovalcev na švicarskih univerzitetnih in raziskovalnih ustanovah. Z obeh strani so bila tudi že namenjena sredstva za pripravo bilateralnih raziskovalnih projektov.

Sicer pa o marsičem, kar je bilo doseženo, kar se dogaja in kar dela veleposlaništvo, lahko preberete na spletnih straneh veleposlaništva <http://www.bern.embassy.si>. Predstavnike društev smo o tem posebej obvestili na sestanku, ki je bil pred dnevi v prostorih na Schwanengasse 2 v Bernu.

Razprava, ki je tam potekala, je bila prav zanimiva. Vsi smo se strinjali s tem, da mora biti v ospredju skrb za bodoče generacije in da bomo Slovenci doma in po svetu še učinkovitejši, če bo manj drobljenja in drobnjakarstva, če se bomo znali bolje povezovati in se skupaj lotevati zadev in projektov, če se bomo zanesli najprej nase in če bomo znali biti realisti. No, taki pa v precejšnji meri menda smo, kot je povedala zunanja ministrica gospa Micheline Calmy Rey.

mag. Bojan Grobovšek, veleposlanik RS v Švici in Lihtenštajnu

LUČKA ŠEKORANJA BIANCHI – KARDIOLOGINJA S POSEBNIM ZANIMANJEM ZA NEVROVASKULARNO PATOLOGIJO

Z Lučko sem se prvič srečala v Univerzitetni bolnici v Ženevi. Elegantna kardiologinja na oddelku za nevrologijo je polno zasedena in med urgentnimi in ambulantnimi primeri le redkokdaj najde čas za oddih. Izredno prijetna sogovornica mi hitro razloži: *»Izbrala sem poklic, ki je zahteven. Zdravniki delajo povsod zelo veliko. Nikoli ni časa za počitek. V Zahodni Evropi je delavnik veliko daljši kot v Sloveniji, v ZDA pa še daljši.«*

Trenutno v tej stavbi opravljam prakso, tako da imam z Lučko večkrat priložnost na kratko poklepetati. Lučka je v Ljubljani, pred 27 leti, končala študij medicine. Zadnje leto študija je preživela mesec dni na izmenjavi študentov v Lozani, kjer je na tamkajšnji univerzitetni kliniki spoznala študenta medicine iz Lugana, ki je njen sedanjí mož in zdravnik. Po opravljeni diplomi iz medicine se je Lučka vrnila za štiri leta v Lozano. Tu je doktorirala iz kardiologije in se zatem vrnila v Ljubljano. V kliničnem centru je specializirala interno medicino in kardiologijo ter deset let delala na kardiologiji.

Skoraj toliko let je bila nenehno razpeta med Slovenijo in Švico, med srcem in razumom. Vmes je postala mati. Uvidela je, da je otrokov oče, ki je prihajal vsak drugi konec tedna na obisk k družini, bil le neke vrste gost, otrok pa je vse bolj potreboval prisotnost očeta. Skupno življenje je bila nenehna avantura: *»Živela sem s kovčki v rokah in nenehno potovala med Slovenijo in Švico. S partnerjem sva se strinjala, da je v življenju najpomembnejša ljubezen, vzajemno zaupanje ter družinske vrednote in varnost. V dvoje je bilo lažje deliti skrbi ter vzgajati otroka. Sama s sinom v Ljubljani sem se morala kot zdravnica izjemno dobro organizirati. Kljub pomoči staršev sem imela istočasno tudi po tri varuške.«*

Navkljub tesni navezanosti na družino in prijatelje ter močni pripadnosti rodni Sloveniji se je Lučka navsezadnje vrnila v Švico in tako sestavila svojo družino. Srce in misli ji še vedno nenehno potujejo v Slovenijo, vendar pravi, da je delo na kardiologiji v Ženevi čudovito, pa čeprav naporno.

Kako bi z enim stavkom opisala svoje delo? Sem najprej zdravnica v človeškem smislu besede in šele potem kardiologinja s posebnim zanimanjem za nevrovaskularno patologijo.

Veliko zdravnikov le sledi poklicu svojih staršev. Kako in po kakšnem naključju si se znašla v medicini in odločila za delo, ki ga opravljaš? Sama izbira poklica je bila naključna. Nisem ravno hotela postati zdravnica, ampak sem želela vpisati zahteven študij. Izziv mi je bilo izpeljati nekaj težkega. Dejala sem si, da je vredno poskusiti. Drugi študiji so se mi zdeli prelahki in če so prelahki, so tudi nezanimivi.

Zmeraj sem imela močno željo, da pomagam ljudem, ki so zapostavljeni, socialno ali drugače. To velja še bolj tudi danes. Želim izboljšati življenje ljudi. Bolezen človeka spremeni, lahko ga pahne v obup. Sebe in svoje okolje doživlja pogosto popolnoma drugače. To lahko vodi do fizičnega ali psihičnega trpljenja, ki ga zdravnik lahko omili ali celo odpravi.

Sem zelo čustven človek, vse moje pomembne življenjske odločitve temeljijo na čustvih. Moje zanimanje za kardiologijo zagotovo ni bilo naključno. Srce in krvni obtok so zelo kompleksen in zanimiv organski sistem, vendar srce obenem simbolizira čustva, je središče duše. Tudi srce in možgani sta popolnoma soodvisna organa. Fascinira me, kako možgani pilotirajo srce. Zato sem se odločila za dvojno specializacijo. Vsekakor je dandanes treba bolezni obravnavati multidisciplinarno – le tako lahko bolje razumevamo in zdravimo. Kot primer naj navedem, da ima skoraj vsak drugi bolnik z možgansko kapjo tudi prikrito ali izraženo srčno obolenje.

Vsaka sprememba okolja je neke vrste »kulturni šok«. Kako si doživljala in še doživljaš Švico?

Precej drugače in težje je živeti v tujini kot doma. Mene je v tujino gnalo srce. Razum bi se odločil, naj bi ostala doma. Mislim, da je v življenju potrebno čim več izkusiti, tvegati neznano, občutiti na lastni koži, tudi če nam spodleti. Najhuje je nikoli poizkusiti in obžalovati izgubljeno priložnost.

V Švici sem prva leta delala brez plačila. Skromno sem se preživljala z nočnim delom na zasebnih klinikah in bila pogosto poskusni zajček pri kliničnih študijah. Seveda je bilo včasih težko delati podnevi v univerzitetni bolnici, ponoči pa služiti kruh. A mladost je radost in to obdobje je bilo bogata življenjska šola, pa tudi jezikov sem se naučila.

Moje prvo plačano delovno mesto je bilo v majhni in prisrčni vaški bolnici v kantonu Ticino. Bila sva samo dva mlada zdravnika. Delala sva po 12 ur na dan ter dežurala vsako drugo noč. Vaščani so naju velikokrat pogostili z mlečnimi izdelki in nama celo oprali perilo. Bili so zelo dobri ljudje in to obdobje je bilo zame eno najsrečnejših. Takrat še nisem imela družine in sem se lahko popolnoma posvetila poklicu.

Vendar sem imela občutek, da stagniram. Kljub končanemu doktoratu ni bilo možnosti za napredovanje, ker nisem imela švicarskega državljanstva. Tudi starši so bili zaskrbljeni, saj brez statusa nisem imela zagotovljene prihodnosti. Vrnila sem se v Slovenijo. Po desetletnem obdobju na kardiologiji v Ljubljani sem dobila štipendijo v Ženevi, kjer sem eno leto subspecializirala iz perioperativnega srčnega ultrazvoka. Sine je imel šest let in je moral v francosko govorečo šolo. Zanj je bilo hudo, ker je bil moj delavnik naporen, vendar smo bili prvič skupaj vsi trije, oče, sin in mati.

Pogodba v Ljubljani me je žal obvezovala, da sem se morala za leto dni vrniti na kardiologijo na Univerzitetni klinični center. Ko sem se nato poročena dokončno vrnila v Švico, sem morala ponoviti specializacijo iz kardiologije, vendar so mi bila vrata odprta in kaj hitro sem v karieri nadoknadila »izgubljena leta«. Zdaj sem tu že deset let. V Ženevi je življenje prijetno, pa vendar se z možem tu ne počutiva doma. Kasneje, morda po upokojitvi, bi se rada vrnila v Slovenijo.

Mali Princ pravi, da bi s 53 minutami več časa šel do vodnjaka in zalil svojo vrtnico. Kako bi ti izkoristila več prostega časa? Prostega časa res ni nikoli dovolj, vendar se trudim, da ga je redno vsaj toliko, da ohranjam notranje ravnotežje. Pogosteje pa bi hodila v naravo, obiskovala gledališke predstave, potovala, igrala klavir. Rada bi tudi več brala. Najraje imam biografije, rada preberem tudi dober roman, posebej, če so opisi glavnih junakov psihološko obarvani. Všeč mi je tudi ljubezenska poezija.

Srčno-žilne bolezni so na prvem mestu umrljivosti prebivalstva. Kakšna je tvoja vloga pri preventivi? Zdravje je naša največja vrednota. Ko tega ni, se nam življenje obrne na glavo, lestvica vrednot se poruši, materialne dobrine izgube svojo vrednost.

Vse bi bilo potrebno narediti, da ohranimo zdravje, še preden se izrazi bolezen. Na žalost nam dandanašnji življenjski pogoji tega pogosto ne omogočajo. Živimo v kroničnem stresu in hitimo, smo žrtve umišljenih potreb, marionete potrošniške družbe. Ni časa za razvedrilo, za gibanje, za pravilno prehrano in počitek. Niti zavedamo se ne, da z nenehnim pehanjem izgublamo svoje zdravje, seveda v smislu bio-psiho-socialnega ravnotežja. Mislim, da bi se morali znati vsakodnevno ustaviti za nekaj minut, izključiti vse zunanje moteče dejavnike in se zamisliti. Ali je bilo vredno preživeti današnji dan? Kaj sem storil zase, za svoje zdravje? Le tako lahko živimo bolj umirjeno, poglobljeno, v soglasju s samim seboj!

Živa Tavčar

OTVORITEV ROJSTNE HIŠE ARNOLDA RIKLIJA

V soboto 26. septembra so v Wangen an der Aare v kantonu Bern slavnostno otvorili restavrirano rojstno hišo švicarskega zdravilca Arnolda Riklija (1823-1906), ki je dolgo deloval na Bledu in je s svojo zdravilsko dejavnostjo v veliki meri pripomogel k razvoju blejskega turizma. Prijetne slovesnosti, ki so jo ob pomoči občine Wangen an der Aare pripravili potomci Arnolda Riklija, se je udeležilo večje število povabljenih prebivalcev Bleda, blejski župan Janez Fajfar in veleposlanik Republike Slovenije v Švici mag. Bojan Grobovšek.

ARNOLD RIKLI – SONČNI DOKTOR

Wasser thuts freilich (Rausse) – Höher jedoch steht die Luft, am höchsten das Licht. (Rikli)

»Voda seveda koristi, še več zrak, največ svetloba,« tako so najpogosteje prevajali ta moto Arnolda Riklija, prevedli pa so ga tudi takole: »Voda seveda opravi, vrednejši je zrak, najboljša je svetloba.«

10. julija 1849 okoli petih popoldne se je v gorovju nad Jezernico/Seebach na Koroškem razbesnela strašna nevihta. Reka Lieser in njeni pritoki so narasli in plavili velike količine lesa. Ko se je okoli sedmih narava umirila, so delavci iz bližnje tovarne začeli odstranjevati naplavine. Eden od njih je skočil na kup lesa nedaleč od brega. Tega je vodni val spodmaknil in človek je padel v vodo. Arnold Rikli, ki je bil med opazovalci, se je pognal za njim. Deroča voda je oba odnesla. Še trije možje so se prijeli v živo verigo in skušali pomagati, pa je tudi njih odneslo. Rešil se je le Rikli. Po poročilu, ki so ga shranili na tedanjem guberniju v Ljubljani, je bil pod vodo najmanj tri minute.

Pogum in trdoživost, ki ju je pokazal v tej prigodi, sta Arnolda Riklija (13. februarja 1823, Wagen v Švici – 30. aprila 1906, Sv. Tomaž pri Wolfsbergu na Koroškem) odlikovala vse življenje. Od malega se je posvečal telesni vadbi in utrjevanju. Čeprav je bil tehnično izobražen, ga je vse bolj zanimalo naravno zdravilstvo.

Po Rikljevemu filozofiji je živčni sistem najvišji vegetativni princip našega telesa, v organskem gospodinjstvu predstavlja gospodarja, moža, ki mu je kot žena dodano krvožilje. Sončna svetloba pa je najbolj fina in najpomembnejša dinamična (krepilna) hrana živcev. Življenje je gibanje snovi – sposobnost gibanja snovi je moč. Poleg sončenja in zračnih kopeli je Rikli svojim zdravljencem predpisoval še razne kopeli, vegetarijansko hrano in spanje na svežem zraku.

Rikli je postavil izviren zdravstveno–turistični produkt, kakršnega po njem na Bledu ni bilo več. Svoj razvoj od zdravljenja z vodo k zdravljenju s sončnimi in z zračnimi kopelmi, nudizmom ter vegetarijanstvom je preskusil na svoji koži. Med svojim 42. in 60. letom je opravil 3.000 zimskih svetlobno–sončnih kopeli prav do najvišjih kraških vrhov nad Trstom, pri čemer je bil večinoma izpostavljen hudim, celo ekstremnim ohladitvam.

S temi metodami se je sam pozdravil leta 1845, ko je zbolel za hudo grižo, in leta 1852, ko je imel vnetje poprsnice. Po vnetju poprsnice so mu svetovali okrevanje na Bledu. Ta ga je tako prevzel, da se je v letu 1854 tja preselil in v naslednjem letu (1855) ustanovil svoj Naravni zdravilni zavod.

Za uresničevanje svojega zdravilskega sistema je Rikli na Bledu zgradil 56 zračnih ut, kopališče (postavljeno leta 1859 na mestu sedanje Kazine, prenovljeno leta 1899), upravno stavbo z jedilnico, vilo. Že leta 1862 je prvi opisal omrežje sprehajalnih poti po Bledu in okolici. Na Straži je ogradil prostore za sončno–zračne kopeli in tako dal Bledu Stražo kot parkovno rekreacijsko površino.

Rikli je bil v svojem času deležen tako velike slave kot hudih obtožb medicinske znanosti in blejskega okolja. Sam je obtoževal uradno medicino, da preprečuje uveljavitev kulta sončne svetlobe in zraka kot najpomembnejših zdravilnih faktorjev. Opozarjal je, da vse vlade civiliziranega sveta negujejo in vzdržujejo največjo goljufijo, latinsko receptiranje, da lahko v medicinskih varilnicah, imenovanih apoteke, pripravljajo snovi, ki so našemu organizmu tuje, najpogosteje absolutne in relativne strupe.

Tako ni čudno, da se je Rikli večkrat znašel na sodišču. Njegovi nasprotniki so ga klicali tudi »solčni dohtar«, pa tudi »nori dohtar«. Neko njegovo knjigo so leta 1900 celo prepovedali. Sicer pa Rikli ni kaj prida cenil sposobnosti in iznajdljivosti domačinov. Tako je zapisal, da domačim prebivalcem primanjkuje inteligence, da bi opozorili goste na številne lepote in izletniške točke. Za kaj takega je moral priti tujec. Domačini pa so težko prenašali bolj slečene kot oblečene riklijance. Zato ni čudno, da so Riklija pogosto obdelovali na občinskih sejah in ga opominjali prav zaradi tega.

Ni pa bilo malo njegovih občudovalcev in posnemovalcev. V tujini je postavil enako zdravilišče v Degersheimu pod Säntisom v Švici eden njegovih hvaležnih pacientov, bogati trgovec z vezeninami, ki je po zdravljenju na Bledu v letu 1902 popolnoma okreval.

Na Bledu, kjer so ga klicali »švajcer«, zvesto ohranjajo njegov spomin, manj njegova dela. Ob 125-letnici začetka delovanja njegovega sanatorija na Bledu je Božo Benedik napisal razpravo o njem, podelili so 140 Riklijevih plaket posameznikom, društvom, gospodarstvu, ustanovam ter mu postavili obeležje. Pred tem so slavili njegovo 50- in 100-letnico.

Po Riklijevi smrti je strokovno vodenje sanatorija prevzel dr. Richard Eder, premoženje je upravljal sin Oscar Rikli, vilo pa je dedoval drugi sin Paul. Oskarjev delež je leta 1922 kupil Ivan Kenda, vilo pa je Tila Vovk predelala v penzion Mon Plaisir. Iz obrtnega registra so Riklija kot imetnika obrti za prehrabene storitve črtali šele 12. decembra 1933 leta, češ da je po »uradnih poizvedbah umrl«.

V letu 1990 pa so se Riklijevi potomci zbrali na Bledu in si ogledali zapuščino »solnčnega doktorja«. Bili so nemalo razočarani. Takrat je njegov potomec, zdravnik, povedal: »Ko pregledujem nauke Arnolda Arturja Riklija, velja še danes, da je pripomogel k zdravljenju srca, raka in drugih bolezni srca, vendar menim, da njegov uspeh ni temeljil na njegovi osebnosti in zdravem okolju Bleda, temveč na dejstvu, da je pred okoli sto leti spoznal, kako živeti za dolgo in produktivno življenje«.

Arnold Rikli je danes bolj kot kdaj koli priznan kot eden pomembnejših naravnih zdravilcev druge polovice 19. stoletja. Veliko pa nam pove o njem družinska kronika (1964), ki so jo objavili na 19. kongresu zgodovine medicine in je poudarila pomen Riklija za švicarske zgodovinarje. V Švici in Nemčiji podeljujejo Riklijev nagrado, štejejo ga med najpomembnejše švicarske izumitelje, upošteva ga avstrijska biografika, po njem imenujejo svetovne znanstvene kongrese.

Jože Dežman, muzejski svetnik, Blejski zbornik 2004

UTRINEK Z NAŠE VEČERJE

Moj mož ni Slovenec, a na poti domov pozno ponoči še kar razglašeno popeva »O Triglav, moj dom, kako si krasan...« Še besede prav izgovarja. Če je njemu seglo do duše, je vsem nam, ki poznamo slovenske pesmi od nekdaj, zagotovo še bolj. Oktet Vasovalci se je res potrudil in nas kar malo prestavil v nek domač kotiček v Sloveniji. Mi pa smo poslušali, se tu in tam prepoznavajoče namuznili znanim besedilom in melodijam ter z nasmeškom pogledali soseda. Med petjem nismo klepetali in motili nastopajočih. Še opozoriti nas ni bilo treba, da se to ne dela. Še kar bi poslušali in marsikdo je upal, da se bo na repertoarju pojavila še ta ali ona znana viža.

Vedno znova se odbor našega združenja znajde pred vprašanjem, v kakšni obliki dodati kulturno noto našemu srečanju ob koncu leta in kako izpostaviti slovenstvo, ki nas združuje. Tokrat smo spet zadeli žebljico na glavico. Ravno prav kulturnega programa ob dobri večerji in ravno prav možnosti za klepet na levo in desno.

V življenju, ki ga živimo tukaj, smo vsi bolj ali manj integrirani v švicarsko in mednarodno okolje, ob naših srečanjih pa smo vsi predvsem Slovenci. Tudi Neslovencev v naši sredini se je dotaknila naša identiteta, poudarjena z mnogoglasno slovensko pesmijo, ki je za nas tako značilna in tako zelo del našega življenja, da se sploh ne zavedamo, da drugi narodi nimajo takšne tradicije. Tudi ne tradicije, da se ob takšnih srečanjih sploh doda kulturni program. Za nas pa je to skoraj enkrat ena. Včasih sem si mislila, da je biti Slovenec nekaj, česar se ravno ni vredno truditi poudarjati, ker smo tako majhni in nas tako ali tako nihče ne opazi. Zdaj pa vidim, da se imamo kar s čim postaviti in da ljudje čedalje bolj s spoštovanjem gledajo na Slovenijo in Slovence, tako da tudi moja samozavest raste.

Po takem večeru se počutim kar spet malo bolj v skladu s samo sabo. V vsakdanjem življenju v ženevskem in drugem okolju se trudim biti čim bolj mednarodna, v svojem bistvu pa sem kar lepo Slovenka. In še jaz potihem prepevam »O Triglav, moj dom...«

Evelina Ferrar

ALISA, ALICE

Gledališka skupina Théâtre K iz Veveya je v začetku decembra prvič v francoščini uprizorila dramsko delo slovenske igralka in pisateljice Dragice Potočnjak «Alisa, Alice».

Dragica Potočnjak sodi med pomembnejše sodobne slovenske dramatik. Njeno ustvarjanje odlikuje poznavanje odrskih zakonitosti in intimne krhkosti našega sveta, iz katerega črpa svoj večkrat trpki družbeni angažma. Je igralka, pesnica in gledališka mentorica. Piše tudi radijske igre. Svoje umetniške izkušnje je od leta 1992 do leta 1996 predano posredovala beguncem iz balkanske morije. Za svoje delo z njimi na projektu «Pregnanci» je leta 1994 prejela evropsko nagrado (Tempere, Finska), leta 1996 pa Župančičevo nagrado. Z vsemi dramskimi besedili se je uvrstila v ožji izbor natečaja za Grumovo nagrado. Leta 2006 jo je tudi prejela za besedilo «Za naše mlade dame».

41. ROMANJE SLOVENCEV V EINSIEDELN

V nedeljo 27. septembra 2009 je v Einsiedelnu v Švici potekalo tradicionalno vsakoletno romanje Slovencev. Gre za eno največjih rednih slovenskih prireditev in srečanj, kjer se je tudi tokrat zbralo okoli tisoč ljudi. Mašo je daroval mons. Janez Pucelj, voditelj Zveze slovenskih izseljenskih duhovnikov v Evropi. Pri maši so izpostavili tudi relikvije blaženega škofa Slomška, ki jim jih je lani prinesel nadškof Kramberger. Romanju in skupni maši sta sledila kosilo in popoldanski kulturni program – ponovno je nastopil 60-članski cerkveni mešani mladinski pevski zbor Stanko Premrl iz Podnanosa v Vipavski dolini.

Srečanje je pripravila slovenska katoliška misija za Švico in Liechtenstein pod vodstvom Davida Taljata. Med gosti so bili tudi državni sekretar v Uradu za Slovence po svetu dr. Boris Jesih, sekretar mag. Primož Ilešič z Urada za Slovence po svetu in mag. Bojan Grobovšek, veleposlanik.

ILMA RAKUŠA, DOBITNICA ŠVICARSKE KNJIŽNE NAGRADE

Letošnja dobitnica švicarske knjižne nagrade »Schweizer Buchpreis 2009« je znana švicarska slavistka, pesnica, prevajalka, esejistka in leta 2005 nagrajenka mednarodnega literarnega festivala Vilenica Ilma Rakuša. Nagrado je prejela za knjigo spominov »Mehr Meer: Erinnerungspassagen«, kjer opisuje svoje spomine med drugim na Slovenijo in še posebej na Maribor.

Nagrajena pisateljica se je rodila leta 1946 v kraju Rimavska Sobota na Slovaškem mami Madžarki in očetu Slovencu. Otroštvo je preživela v Budimpešti, Ljubljani in Trstu, leta 1951 se je preselila v Zürich. Študij slavistike in romanistike je opravila v Zürichu, Parizu in Leningradu. Od leta 1977 poučuje na Univerzi v Zürichu. Leta 1996 je bila Rakuša sprejeta na Nemško akademijo za jezik in književnost v Darmstadt.

V slovenskem prevodu so pri Cankarjevi založbi v zbirki Vilenica izšle njene pesmi Črta čez vse, pri založbi Wieser pa njene pripovedi Miramar.

UČBENIK ZA UČENJE SLOVENŠČINE

V Sloveniji je izšel učbenik »Poigrajmo se slovensko«, namenjen začetnemu poučevanju otrok, starih od 7 do 10 let, ki živijo v tujini in se učijo slovenščino kot tuji jezik. Učbenik je nastajal pri poučevanju v oddelkih dopolnilnega pouka slovenščine v Švici. Napisale so ga nekdanje učiteljice v Švici Tatjana Vučajnk, Barbara Upale, Mateja Kelner, nekaj idej je prispevala tudi Irena Sterckx.

Zavod za šolstvo RS se je odločil podpreti izdajo učbenika zato, ker se v zadnjih letih povečuje število učencev dopolnilnega pouka slovenščine, ki slovenščine ne govorijo. Živijo v nacionalno mešanih družinah, njihovi starši, ki tudi sami ne obvladajo dobro slovenščine, pa so pripadniki druge ali celo tretje generacije Slovencev na tujem.

Učbenik je primeren tudi za učence tujega porekla, ki so se priselili v Slovenijo. Potrebe po tovrstnem gradivu so v Sloveniji velike, saj je leta 2006 opravljena analiza pokazala, da slovenske šole

obiskujejo učenci s 36 jezikovnih področij. Večina njihovih maternih jezikov ne sodi v skupino slovanskih jezikov.

Izdajo je financiralo Ministrstvo za šolstvo in šport.

ŠVICARSKA ZUNANJA MINISTRICA MICHELINE CALMY-REY

»Imamo vrsto težav, ki jih ne moremo rešiti sami«

Z dovoljenjem Barbare Kramžar, dopisnice Dela z Dunaja, objavljamo njen intervju z ministrico.

Bern – »Naši državi imata veliko skupnega, nobena od njiju ni velika sila, nobena nima surovin, obe sta alpski državi,« primerja Slovenijo in Švico švicarska zunanja ministrica Micheline Calmy-Rey. »Oboji smo se razvili z lastno močjo, oboji razmišljamo pragmatično.«

»S kolegom Žbogarjem sva že doslej zelo dobro sodelovala,« je povedala v četrtek na začetku pogovora v delovnih prostorih v zahodnem krilu bernske »zvezne hiše«, kjer se stara arhitektura čudovito prepleta z novimi poudarki. Micheline Calmy-Rey je v skladu s švicarskim političnim sistemom, ki določa sporazumno vladanje strank v zveznem svetu, njegovi člani pa se menjavajo na položaju predsednika, leta 2007 vodila tudi državo, zdaj pa je spet prevzela vodenje diplomacije. Sodelovanje med obema državama je okrepljeno, saj bo Švica od Slovenije prevzela predsedovanje Svetu Evrope.

Pred razpadom komunizma je bila Švica vzor številnim državam južne in vzhodne Evrope. Je zanje lahko švicarski model privlačen še danes?

Smo zelo stara neposredna demokracija, imamo dolgoletne izkušnje v demokraciji. Smo tudi večkulturna država in mislim, da je to nekaj, kar druge zanima. Švicarski model dovoljuje harmonično sožitje različnih regij, kultur in jezikov in to je danes gotovo izziv za številne države in dober model delujoče integracije. Prepričana sem, da lahko naše izkušnje pridejo prav tudi drugim, seveda pa nimamo nobenih konkretnih aspiracij, da bi bili model za druge.

In gospodarsko, kaj lahko tako uspešna država, kakršna je Švica, priporoči drugim?

Gospodarsko smo zelo odprti, Švica je izvoznica, saj – in tu so spet upravičene primerjave s Slovenijo – imamo majhno ozemlje in zato tudi majhen trg. Naša podjetja morajo ven tako za preživetje kot za rast, enega od dveh frankov zaslužimo v tujini. Nauk, ki ga povzemam iz tega, je, da odprtost ni pomanjkljivost. Če dobro premislimo, je bila globalizacija za Švico dobra stvar.

Švica je res nevtralna država, vse bolj pa se mora prilagajati tudi drugim, še zlasti Evropski uniji.

Ne bi rekla tako. Smo država s statusom nevtralnosti, ki je bil priznan že leta 1815 na dunajskem kongresu, osvajanju in vojni kot političnemu sredstvu pa smo se odpovedali že veliko prej. Švica že dolgo stavi na dialog in partnerstvo, zato ima tu kompetence in veliko verodostojnost. Znano je, da nismo včlanjeni v velike zveze, tudi v Evropsko unijo ne, smo pa obdani s članicami EU, zato so tako za Švico kakor za Unijo dobri odnosi nujni. Z EU smo sklenili okrog 120 meddržavnih sporazumov na področju varnosti, dostopa do trga EU, priseljevanja; dvajset izmed teh je zelo pomembnih. Takšna pot je pot partnerstva, ne pa tudi članstva.

Švica pa vendarle razmišlja o novih strategijah, ki naj jo približajo EU.

To vprašanje si moramo nenehno postavljati. Če si ogledate premike po svetu, boste videli, da delež zahodnih industrijskih držav v gospodarski rasti upada. To evropski celini prinaša vrsto problemov, druge države, hitro razvijajoče se države na primer, ki si prizadevajo za večjo navzočnost v mednarodnih organizacijah, pravijo, da je Evropa tam preveč predstavljena. Vzemimo Bretton Woods, odgovor evropske celine je bil območno združevanje, se pravi EU. Švica je ostala ob strani, vprašanje pa je upravičeno: ali lahko še dolgo, ali sploh lahko še stojimo ob strani razvoja na evropski celini? Zvezni svet je leta 2006 objavil sporočilo, v katerem odgovarjamo, da je bilateralna politika za nas

najboljša, najbolj učinkovita pot, rekli pa smo tudi, da moramo nenehno preverjati pogoje, da bo tudi ostala najbolj učinkovita. In to zdaj počnemo.

Tudi po svetu ste zelo dejavni, posredujete na primer v nekaterih konfliktih, kakršna sta rusko-gruzinski in turško-armenski.

To počnemo, ker imamo kompetence in ker nas države prosijo, naj zastopamo njihove interese, na primer gruzinske v Rusiji in ruske v Gruziji. Zastopamo tudi ameriške interese v Iranu in na Kubi, te t. i. dobre usluge so tradicionalna dejavnost švicarske diplomacije. Nazadnje smo kot posredniki pomagali pri normalizaciji odnosov med Armenijo in Turčijo in vesela sem, da smo lahko 10. oktobra v Zürichu podpisali dva protokola v tej smeri. Vesela sem bila tudi, da je bil moj slovenski kolega Samuel Žbogar kot predsedujoči Svetu Evrope priča tem podpisom. Zelo sem zadovoljna, da imamo verodostojnost in možnost pokazati se koristne in solidarne v mednarodnem okviru.

Vidite tudi pozitivni razvoj v Iranu, pri sporu zaradi jedrskih programov te države?

V začetku oktobra smo gostili druge ženevske pogovore. Rezultati so, a moramo biti še vedno zelo previdni, to so dolgoročni procesi. Za Švico je zelo pomembno, da se obe strani, torej pet članic varnostnega sveta plus ena in Iran, lahko srečata in pogovarjata. Švica je počaščena, da lahko gosti omenjene pogovore.

V začetku novembra bo tudi konferenca švicarskega sodelovanja z vzhodno Evropo, posvečena zahodnemu Balkanu.

Sodelovanje z balkanskimi državami je znamenje švicarske solidarnosti s temi državami in z EU, znamenje, da Švicarji in Švicarke tudi tako izražajo solidarnost in zagotavljajo varnost in blaginjo. Tudi naša želja je, da gre državam vzhodne Evrope in Balkana dobro, da gre vsem našim sosedom v EU dobro. Zato so Švicarji tudi glasovali za širjenje kohezije v dobro novih članic EU. Zelo sem ponosna, da se je to lahko zgodilo z referendumom. Odtlej pripravljamo številne programe, nekatere smo že začeli izvajati. To je zelo dobra stvar, partnerstvo med našimi državami dviga raven solidarnosti in kohezije.

Torej na tem območju vidite tudi veliko pozitivnega, ne le bančne težave, negativno rast.

V Švici živi veliko ljudi z zahodnega Balkana, čisto medčloveške odnose torej že imamo, pa tudi partnerske. S sodelovanjem pri razvoju in spodbujanju miru smo že dolgo navzoči na območju, zelo dejavni smo v Bosni in Hercegovini, Srbiji pa tudi na Kosovu in v Makedoniji. Na območju izvajamo uravnoteženo politiko. Naš interes, da gre območju dobro, je velik, saj gre skorajda za švicarske sosedo. Najbolj dejavni smo na Kosovu, tudi z vojniki v okviru mirovnih posredovanj.

Globalizacija pa prinaša tudi kritične poglede, tudi napade na švicarsko bančno tajnost. Najprej iz ZDA in Nemčije, zdaj pa tudi iz Italije prihajajo obtožbe, da švicarske banke hranijo neobdavčeni denar drugih držav.

Čisto jasno bom povedala, da je Švica prevzela pravila OECD, zato mednarodni standardi veljajo tudi zanjo. Podpisali smo več kot ducat sporazumov o izogibanju dvojnemu obdavčevanju. Smo normalna država, ki na tem področju upošteva mednarodne standarde. Naši zakoni proti pranju denarja pa so sploh med najstrožjimi. Nezakoniti denar oblastnikov vračamo. 700 milijonov dolarjev, ki so ležali v švicarskih bankah, smo tako vrnili nigerijskemu ljudstvu. Nočemo nobenega umazanega denarja. Smo pa sedmi največji finančni prostor sveta in živimo v globaliziranem svetu. Konkurenca je lahko včasih zelo trda.

Kaj bodo v prihodnosti osrednje točke švicarske diplomacije?

Prednost dajemo evropski politiki, saj smo tukaj vendarle v samem središču evropske celine. Naša zunanja politika temelji na načelu univerzalnosti, kar pomeni, da si prizadevamo za dobre odnose z vsemi državami. Po svetu imamo veliko prijateljev, kar pa ne pomeni, da imajo vsi prijatelji iste interese kakor mi, včasih so lahko ti tudi zelo različni. Zato smo zelo dejavni, v današnjem svetu ne

more biti drugače, moramo biti zelo dejavni. Nismo člani nobene zveze, ne Nata ne EU. Svojo varnost in blaginjo moramo braniti sami, zato moramo izvajati zelo dejavno zunanjo politiko. Še toliko bolj, ker v tem svetu živimo v soodvisnosti z drugimi državami. Največje tveganje – in to velja tudi za Slovenijo – ni več morebitni napad sosednje države. Izzivi so podnebne spremembe, terorizem, migracija. Imamo celo vrsto težav, ki jih ne moremo rešiti sami, in to velja tako za Švico kakor za Slovenijo. Velja tudi za ZDA, celo velike sile ne morejo več same varovati vseh svojih interesov. Podnebnih sprememb, denimo, tudi ZDA ne morejo obvladovati same. Zato moramo z vsemi svojimi partnerji poskušati najti rešitve za te probleme. Moj cilj je izvajati takšno zunanjo politiko.

Barbara Kramžar, Delo, 3.11.2009

POT PO LITERATURI - ŽENEVSKO JEZERO POETIČNIH DUŠ

Ženeva in istoimensko jezero od nekdaj pritegujeta in navdihujeta literarna peresa in druge ustvarjalne duhove.

Od Rousseauja do Butorja – Neredki so se tam skrili pred sovražnimi ideologijami ali celo nepravimi ženskami

Nekateri so se ob njem rodili, drugi za vselej poslovili. Številni so v njegovo bližino pribežali pred urbano pokvarjenostjo Pariza, na primer, ali pred umetniško izpraznjenostjo Hollywooda, neredki so se tam skrili pred sovražnimi ideologijami ali celo nepravimi ženskami. Ženevsko jezero, poimenovano tudi jezero Léman, je s svojo obliko polmeseca, malo na francoski in več na švicarski strani meje, eno tistih pribežališč, ki s svojimi rajskimi prostori že stoletja priteguje in navdihuje premnoge duše, tudi umetniške.

Iz Jet d'eau, ene najprepoznavnejših ženevskih znamenitosti, 140 metrov visokega in menda najvišjega vodometa na svetu, v vsakem trenutku brizgne v zrak sedem ton vode. Videti jo je od daleč in na koži občutiti od blizu, med sprehajanjem po sami konici jezera, iz katerega se, iz ptičje perspektive kot nekakšen repek, proti Franciji vije reka Rona. Na milijarde kapljic, ki se v obliki jadra razpenjajo nad jezersko gladino, je simbolno morda mogoče povezati tudi s številnimi zgodbami, ki jih je usoda prignala in jih še žene bodisi v Ženevo bodisi na obale 73 kilometrov dolgega jezera. Tiste najzanimivejše »kapljice« iz preteklosti nekako pooblašajo sedanost, da stika za njimi, se med meglicami ozira za hišami, vilami, posestvi ..., kjer so se leta in desetletja kakor vodometa rojevala jutra in so umirali večeri nekaterih literatov, mislecev in umetnikov.

Geslo v Enciklopediji

Ženevo, ki jo je reformator Jean Calvin v 16. stoletju spremenil v branik protestantizma, je, kakor tudi jezero Léman, opisovalo nič koliko peres. Verjetno enega najtemeljitejših, najpristnejših, pa tudi najbolj naklonjenih opisov je 1757. podal filozof in naravoslovec Jean Le Rond d'Alembert v svoji razlagi gesla Genève za sedmi zvezek Enciklopedije (1751–1765).

V njem se je, na prigovarjanje nad gledališčem navdušenega Voltaira, ki je živel v bližnjem Ferneyju, ustavil tudi pri odsotnosti teatra v mestu, zaznamovanem s kalvinizmom, in zapisal, da Ženevčani niti ne marajo gledališča, še posebno komedije, in prav tako ne igralcev, ker verjamejo, da preveč osvobajajo mladega duha. S člankom je spodbudil v naravo zagledanega domačina Jean-Jacquesa Rousseauja (1712–1778), da je v slovitem Pismu D'Alembertu v maniri moralista utemeljil kvarno civilizacijsko moč gledališča. Mestne ljudi je pozval k pridnosti in preprostosti prebivalcev hribovske Jure, ki znajo živeti ubrano z naravo, in jih odvrčal od spektaklov, ker da spodbujajo lenobo, pomanjkanje nravi, razkošno in drago življenje in vlečejo stran – od jezera.

Ljubezen si spočel!

Prelep pogled na idilične prostore Lac Lémana je tako postal nekakšen antipod arogantnemu, razvratnemu, kar peklenskemu Parizu, kakor ga je bil čutil Rousseau, in predvsem sidrišče prodajne uspešnice iz druge polovice 18. in prvih let 19. stoletja: Rousseaujevega epistolarnega romana Julija ali Nova Heloiza (1761). S svojo razsvetljensko-predromantično stvaritvijo o večni ljubezni med

učenko in učiteljem (pred meseci je v prevodu pokojne Radojke Vrančič v fragmentih izšel tudi pri nas) je avtor v ženevski konec pritegnil mnoge pisce in sanjače, lačne navdiha.

Po sledih Nove Heloize se je tako, na primer, podal tudi nemški predromantik Goethe, ki je iskal prave občutke za Trpljenje mladega Wertherja (1774). Prav tako je znano, da sta poleti 1816 ob jezeru v slogu nekakšnih literarnih turistov letovala Byron in Shelley s prijatelji. Z Rousseaujevo Novo Heloizo v roki sta odkrivala kraje, omenjene v pisemskem romanu: Meillerie, Chillon, Clarens.

Kakor pomni literarna teorija, je pesnik Shelley, povsem prevzet od ljubezenskega pljuskanja med mlado Julijo in učiteljem Saint-Preuxom, komajda zadrževal solze, medtem ko je Byrona malone začarala narava. V epu Romanje grofiča Harolda (Childe Harold's Pilgrimage), ki ga je ustvarjal prav tedaj, je zato zavzdihnil: »Clarens! Clarens! Ljubezen si spočel!« Za lordovo poetično avanturo ob jezeru se je ohranila tudi pesem Ujetnik Chillona, slovitega gradu nedaleč od Montreuxa in ene največjih tamkajšnjih znamenitosti. V njej še danes kot da straši duh ujetnika François Bonivarda iz 16. stoletja, ki je bil kar štiri leta priklenjen v grajski kleti.

Z zgodbo, povezano s književnostjo, je zaznamovan tudi grad Coppet, kamor se je, kakor uči zgodovina, pred Napoleonom zatekla Madame de Staël (1766–1817), hči Jacquesa Neckerja, lastnika gradu in prvega finančnika v Franciji Ludvika XVI. Dvorec je postal nekakšna sprejemnica literature in politike, v katero so imeli čast vstopiti Byron, Benjamin Constant in drugi.

Usoda prši zanimive zgodbe

Tudi poznejši čas je preštel mnogo literarno-poetičnih duš, ki so se zatekale ali dokončno zatele v Ženevo oziroma v njene objezerske konce. Kakor je brati v zanimivi knjigi Literarni hoteli, potovanje okrog sveta Nathalie H. de Saint Phalle (Hôtels littéraires, voyage autour de la terre, Denoël, 2005), na primer, je Honoré de Balzac septembra 1833 v ženevski gostilni Auberge de l'Arc, ki je danes ni več, srečal svojo občudovalko Evo Hansko. Zidovje še danes odprtega hotela Beau-Rivage, denimo, je imelo priložnost prenočiti Paula Moranda, Jeana Cocteauja in Jeana d'Ormessona; v razkošje Hôtel des Bergues je svojo ženo Céleste leta 1835 samo povabil René de Chateaubriand, potem pa je čez čas tjakaj menda odpeljal drugo ...

Ženevske razglede pa so znali prav tako občudovati še Paul Claudel, Rainer Maria Rilke, René Crevel ter tudi Dostojevski, Stefan Zweig in mnoga druga zveneča imena svetovne književnosti. Seveda niso prihajala le nekoč, usoda prši zanimive zgodbe – kakor znameniti ženevski vodomet kapljice – v te švicarske konce tudi danes. Sedanjost ima tako, med drugim, čast, da v Lucingesu ob vznožju gore Les Voirons, dobrih deset kilometrov stran in že na francoski strani meje, ponuja domovanje slovitemu piscu novega romana Michelu Butorju. Na več kot sedemsto metrih nadmorske višine se v »umitih« in jasnih dnevih iz gornjih prostorov njegove hiše vidi – kam drugam, če ne vse do jezera...

Mimi Podkrižnik, Delo, 14.7.2009

LUTKOVNO-GLEDALIŠKA DELAVNICA

Se spomnite pravljice o Repi velikanki? Različni avtorji so jo zapisali na več načinov. Meni je všeč slikanica Alekseja Tolstoja, ki je pred leti izšla pri založbi Mladinska knjiga.

Pred davnimi časi sta v vegasti stari hiši z velikim zaraščenim vrtom živel dedek in babica. Skrbela sta za šest rumenih kanarčkov, pet belih gosk, štiri grahaste putke, tri črne muce, dva prašička, ki sta imela trebuščka kot sodčka in veliko kravo rjavko. Nekega lepega marčnega jutra se je babica usedla v postelji, globoko zajela dišeč pomladni zrak in rekla: »Čas bo, da zasejeva zelenjavo.« In dedek in babica sta šla na vrt. Posejala sta grah in korenje, krompir in fižol. Čisto nazadnje sta posejala še repo.

Ponoči je začel na vrt vegaste stare hiše rositi dež. Dedek in babica sta se smehljala v spanju. V dežju so nabrekli semena in iz njih je pognala lepa, sočna zelenjava. Tako je minila pomlad in zelenjava je dozorevala v poletnem soncu. Dedek in babica sta pospravila z vrta krompir in korenje in grah in fižol in repo. Ostala je samo še ena repa na koncu grede. Bila je zelo velika, še več, bila je velikanska.

Nekega lepega septembrskega jutra se je dedek usedel v postelji, globoko zajel svež jesenski zrak in rekel: »Čas bo, da izpuliva tisto repo.« In je šel na vrt. Dedek je poprijel in vlekel, potegnil in pulil, toda repa se ni premaknila. Stekel je po babico. Babica je prijela dedka okoli pasu. Oba sta poprijela in vlekla, potegnila in pulila, toda repa se še vedno ni premaknila. Zato je šla babica iskat veliko kravo rjavko, toda repa se še vedno ni premaknila.

Potem pa so poklicali na pomoč še prašička, ki sta imela trebuščka kot sodčka, tri črne muce, štiri grahaste putke, pet belih gosk, šest rumenih kanarčkov toda repa se še vedno ni premaknila. Ja, brez prijateljev v življenju ne gre, to smo v tokratnih Novicah že zapisali. Babica se je spomnila še na nekoga, ki prebiva nekje v hiši. Položila je košček sira k mišji luknjici. Ni bilo dolgo, ko je iz luknjice pomolila glavo lačna mala miška. Babica jo je ujela in jo odnesla na vrt.

In kako že gre? Skupaj so poprijeli in vlekli, potegnili in pulili. Pok, repa velikanka je zletela iz zemlje, babica je skuhalo poln lonc slastne repe. Vsi so jedli z veliko žlico in lačna mala miška je pojedla največ od vseh.

Letošnjo jesen sem ponovno gostovala v oddelkih Dopolnilnega pouka slovenščine v Švici z lutkovno-gledališko delavnico o repi velikanki. Urad za Slovence po svetu je financiral pet delavnic in sicer v Baslu, Le Landeranu, Kreuzlingenu, Müncwilnu in Zürichu. Učenci so ob poslušanju besedila spoznali nekaj novih besed, nato pa so s pomočjo pravih lutk, ki sem jih prinesla s sabo, uprizorili pravljico. Med dvema delovnim odmoroma so naredili tudi lutko-miško iz škatle za jajca in lutko-punčko iz lizike. Na koncu so pravljico zaigrali za starše.

Z delavnicami gostujem že nekaj let. Posebnost tokratnega gostovanja so bili oddelki, ki jih obiskujejo učenci, ki zelo slabo govorijo slovensko. Večini je to tretji jezik ali pa gre za ohranjanje družinske tradicije v drugi ali celo tretji generaciji.

Nekje obiskuje pouk ena sama družina, ampak tista velika in polna radovednosti. Oče, zdravnik, rojen v Švici, je prišel in se igral z lutkami skupaj z mamico in štirimi sinovi, peti je obležal doma, pa smo mu naredili lutko za darilo. Nekje drugje so prav vse mame tujke, ki skrbijo za to, da učenci prihajajo k pouku očetovega jezika. Pa smo klepetale v mešanici angleščine, slovaščine, hrvaščine, nemščine in še kaj. Zanimivo je tudi to, da učenci govorijo samo dialekt s področja, od koder prihajajo starši. Tako mi je ena učenka nekoč dejala, naj gučam po slovensko, da me bo razumela.

Delavnice ne bi bile uspešne, če ne bi bilo rednega šolskega dela, za katerega letos skrbijo učiteljice Anja, Jasmina, Simona in Marija. Hej, punce, lahko smo ponosne nase.

Pa še anekdota za konec. Učence vedno nahecam, da stopijo z lutko v obliki sonca za paravan in kaj zapojejo. Nekako si predstavljam, da bodo zapeli kakšno ljudsko ali kaj podobnega. Pa pride na oder deček in vpraša zbrane starše če vedo, zakaj je sonce okroglo? Ne veste? Ja zato, da lahko got fuzbal špila,...(bog igra nogomet, prevod Irena s pomočjo prisotnih).

Irena Sterckx

MARIBORSKA STOLNICA

Za krompirjeve počitnice sem se, kot dosti drugih rojakov, odločila, da preživim počitnice ponovno v Sloveniji. Tokrat je bil na vrsti obisk Kopra, Ljubljane, Ptuja, Jeruzalema in – končno, Maribora. Že dolgo sem si želela obiskati Maribor, kjer sta živeli obe moji babici in en »didek«, (drugi je umrl še preden sem se rodila) in videti našo staro hišo v ulici Gorkega, kjer sem vsako leto preživela zimske in poletne šolske počitnice.

Hišo je bilo lahko najti in začuda se ni prav nič spremenila. Namesto nekdanje male pekarnice sedaj tam stoji velika hala, tako da se ne da več dobiti svežih žemljic in mleka, katere nam je nekoč vsako jutro še sveže prinesel »didek«. Pa malega bara zraven pekarnice tudi ni več, trgovine okoli so se spremenile, mesto pa je v glavnem ostalo skoraj nespremenjeno. Z veseljem sem naredila nekaj fotografij, da mi bodo za spomin na stare čase, ko smo se otroci z »bakico in didekom« s kolesi vozili do vznožja Pohorja in se zaustavili, ko smo od daleč zaslišali zvoke avtomobila, da smo lahko pomahali...

Sedaj je Maribor drugo največje mesto v Sloveniji in se otroci nič več ne ustavljajo, da bi pomahali avtomobilom, ki jih prehitevajo. Pa tudi svoje prve sanke sem dobila v Mariboru, v Opatiji, kjer sem rojena, snega ni...

Tako sem s prijateljico iz Ženeve, s katero sva skupaj obiskovali gimnazijo, znova odkrivala Maribor in si ogledala tudi Slomškovo stolnico: tokrat se mi ni zdela tako ogromna kot takrat, ko sem bila še otrok. Presenečena sem bila nad njeno lepoto in ker je pred kratkim slavila obletnico posvetitve (18. oktobra 2009), sem se odločila, da o njej napišem nekaj vrstic.

«Letos, ob 150-letnici dogodka, je mariborska občinska proslava dobila državno razsežnost, spremlja pa jo deset dni trajajoči pester festival». Rojstni dan stolnice se je slavil «Festum dedicationis Ecclesiae Cathedralis», kot se temu znanstveno reče: praznovala se je 150-letnica Slomškovega prihoda v Maribor.

V stolnici sva v župnijski pisarni dobili dokument na katerem piše: «Ko je škof A. M. Slomšek 4.9.1859 sedež škofije prenesel v Maribor, je mestna župnijska cerkve Sv. Janeza Krstnika postala škofova cerkev – stolnica in kot taka duhovno žarišče in mati vseh cerkva v škofiji. Istega leta je škof A. M. Slomšek v Mariboru ustanovil Visoko bogoslovno šolo, ki je bila prva visokošolska ustanova v našem mestu».

Začetki današnje stolnice segajo v drugo polovico 12. stoletja, ko je bila zgrajena cerkev, ki je imela lesen strop. Maribor se je razvijal in širil, večala pa se je tudi mestna župnijska cerkev posvečena Janezu Krstniku. V 14. stoletju so jo pregradili in nadgradili, v začetku 16. stoletja so v glavni in na stranskih ladjah odstranili lesen strop in celotno zgradbo gotsko obokali, kakor pove napis iz leta 1520, ki se nahaja na severni steni glavne ladje.

V baročni dobi so prizidali obe kapeli: kapelo Sv. Frančiška Ksaverija z bogato štukaturo in kapelo Sv. Križa, v kateri je dunajski dvorni slikar Adam Mölk leta 1775 naslikal fresko s prizorom "Najdenje Sv. Križa". Križev oltar pa je izdelal mariborski mojster Jožef Holzinger. Iz te dobe so tudi znamenite korne klopi in Holzingerjevi reliefi s prizori iz življenja Janeza Krstnika.

Stolnico krasi zvonik s štirimi zvonovi, Slomškov spomenik, katerega je izdelal kipar Ivan Zajec leta 1878, oltar Marije Pomočnice (1699), Marijin kip iz leta 1500, prekrasni vitraži in pa orgle, narejene leta 1981. V stolnici je grobnica mariborskih škofov, tako da v njej počiva tudi blaženi škof Anton Martin Slomšek (1800-1862), prvi domači svetnik in vzornik krščanskega življenja. V parku pred mariborsko stolnico pa se nahaja še drugi Slomškov spomenik, delo kiparja Marjana Dreva iz leta 1991.

Nasproti stolnice se nahaja Mariborska univerza, ki je bila uradno «ustanovljena leta 1975, njeni zametki pa segajo v leto 1859, ko je bila na pobudo tedanjega lavantinskega in prvega mariborskega škofa Antona Martina Slomška ustanovljena Visoka bogoslovna šola». Torej je leta 1859 v Mariboru prav Slomšek ustanovil predhodnico današnje Mariborske univerze.

Eva Dimčovski

1. www.druzina.si
2. www.stolnicamaribor.si
3. http://sl.wikipedia.org/wiki/Univerza_v_Mariboru

35. MARTINOVANJE V ZUCHWILU, 14.11.2009

Ponosni na svoje 35-letno delo v Švici, žalostni, ker se je stara slovenska tradicija končala

Kot vsa leta, smo na začetku prireditve zavrteli slovenski klopotec, znak martinovanja in slovenske tradicije. S tem smo pozdravili več kot 400 obiskovalcev, ki so prišli iz različnih krajev Švice. Letošnje in zadnje martinovanje smo začeli z zanimivim in peštrim programom, preden se je začel ples, ki je trajal zopet do rane tretje ure.

Igral nam je znani slovenski ansambel "Igor in zlati zvoki" iz Zagorja, ki je poznan po repertoarju, ki poleg narodno-zabavne glasbe obsega tudi druge glasbene zvrsti, kot so latino, country, pop, rock, kar so tudi dokazali navdušenim plesalcem.

Nastop folklornega društva "Gartrož" iz Nove Gorice, ki je zaplesalo plese goriške in drugih pokrajin, je navdušil vse obiskovalce. Z nastopi želijo ohraniti dediščino plesa, petja in običajev. Nastopili so v različnih ljudskih oblekah. V skupini so imeli dva harmonikaša, klarinetarista, čelista.

Štirje ljudski pevci iz vasi Lokovec blizu Ajdovščine so nas presenetili s svojim nastopom in izvedbo starih ljudskih pesmi.

Kot najmlajši so zaigrali in zapeli mladi muzikanti "Pohorski odmev" iz Züricha, ki nastopajo v Švici že 9 let. Andreas igra harmoniko, Denis kitaro, štiri leta nastopa z njima tudi 10-letna sestra Selina kot pevka.

Začetek, potek, obisk, glasba in konec slovenske tradicije

Začelo se je pred 35 leti, ko so se Martin Brumec, Mario Gosnjak in župnik Angel Kralj leta 1974 pogumno odločili, da bodo začeli s tradicionalno slovensko prireditvijo martinovanja v Švici. Brez glasbe oziroma muzikantov na martinovanju ne gre, pa so povprašali Rudija in Metko Pernat, ki sta že takrat nastopala v Švici z ansamblom Slovenija kvintet oziroma Junge oberkrainer s pevko Meto.

8. novembra 1975 je bilo prvo martinovanje v Luterbachu v restavraciji "Bahnhof", kjer smo ostali 3 leta. Potem smo se preselili za tri leta v Solothurn v hotel "Zum Falken". Ker je postalo zopet pretesno, smo leta 1981 morali zamenjati dvorano in odšli v Biberist v gostilno "Sant Urs", kjer smo ostali 12 let. Leta 1993 smo se preselili v večjo dvorano Scintilla v Zuchwil, kjer smo ostali do danes

V prvih letih v Luterbachu in Solothurnu je bilo okrog 80 do 150 obiskovalcev. V Biberistu, kjer je bilo več prostora, je prišlo od 220 do 340 obiskovalcev. V Zuchwilu se je število vrtelo okrog 380 do 500 obiskovalcev. Rekorden obisk je bil leta 1993, saj nas je bilo z gosti, nastopajočimi in organizatorji kar 540.

Ansambel Slovenija kvintet s pevko Metko je igral zaporedoma 12 let, pozneje so nastopili še petkrat. Odbor se je namreč odločil, da bo za spremembo in atraktivnost martinovanja povabil ansamble iz Slovenije. Tako so nastopale mnoge znane skupine kot Ansambel Metalurg, Kranjski muzikanti, Fantje izpod Rogle, ansambel Franca Miheliča, Obzorje, Nagelj, Gašperji, Lojze Slak, Lojze Zeme, Vagabundi, Alfi Nipič s svojimi muzikanti, Štajerskih 7, Krjavel, Ptujskih 5, Ansambel Svetlin in letos za zaključek Igor in zlati zvoki.

Največji obisk je bil zabeležen, ko je igral ansambel Franca Miheliča, potem Alfi Nipič s svojimi muzikanti, Lojze Slak, Gašperji in ansambel Svetlin.

Vsega je enkrat konec

Letošnje tradicionalno martinovanje je bila zadnja prireditev, ki jo je pripravil OOSM -organizacijski odbor slovenske misije "Veseli Martin" v Švici. Odbor OOSM je prenehal z delovanjem, ker so trije člani že v pokoju, od teh sta se dva preselila v domovino in ker novih mlajših ljudi, ki bi prostovoljno prevzeli organizacijo te prireditve, ni, čeprav smo jih že nekaj let intenzivno iskali.

Bilo je 35 let prijetno in veselo ob teh martinovanjih, ki so bila ena največjih slovenskih prireditev v Švici.

Napovedovalec programa Milan Greiner se je zahvalil vsem obiskovalcem za njihovo zvestobo in obisk v vseh teh letih ter zaželel vsem mnogo sreče in veselja v Švici ali v domovini.

Zahvala

Za dolgoletno delo smo se zahvalili vsem članom odbora. Veliko steklenico vina z nalepko 35 let martinovanja v Švici so dobili Martin Brumec, Milan Greiner, Janez Hatunšek, Živko Kordič in Ivan Klančar. Vsem soprogam Nadi, Heidi, Fefki in Orkici tudi izrecna hvala in darilo cvetočih orhidej, ker so nam vsa leta krepko pomagala pri delu, da je martinovanje uspelo tako, kot so si obiskovalci želeli. Posebna zahvala patru Angelu Kralju, patru Damjanu Frlanu, ki je mnogo let sodeloval in pomagal in župniku Davidu Taljatu, ki je pred prireditvijo imel zelo lepo zaključno mašo v Solothurnu.

Hvala vsem donatorjem, ki so vsako leto prispevali za srečelov in vsem, ki so s svojim delom pripomogli k uspehu te velike prireditve.

Po končanem kulturnem programu smo zaplesali ob zvokih prijetne narodno zabavne slovenske glasbe, ob zvokih moderne glasbe in vzdržali, dokler nam ni petelin zapel in oznanil, da se že skoraj beli dan bo delal.

Milan Greiner, tajnik
OOSM - Organizacijski odbor slovenske misije
"Veseli Martin", Solothurn

Lučka Šekoranja Bianchi

Veleposlanik Bojan Grobovšek

Oktet Vasovalci

Lutkovna delavnica

Jure Kozamernik, Alenka Maver, Sergij Cesar

Maruša Fasano, Irena Sterckx, Staša Rožič, Evelina Ferrar

Martinovanje

NE POZABITE

februar

Letošnje praznovanje slovenskega kulturnega praznika, Prešernovega dneva, v Bernu odpade. Veleposlaništvo je na koordinacijskem sestanku društev v novembru izrazilo željo, da bi se društva bolj povezala in prevzela večji delež organizacije proslave in iskanja finančnih sredstev, tudi preko javnega razpisa. Za društva je bil letos to finančno in organizacijsko prehud zalogaj.

Koncert ob dnevu slovenske kulture

V cerkvi Oberdiessbach v soboto, 6.2.2010 ob 20.00 uri in v nedeljo, 7.2.2010 ob 17. 00 uri v cerkvi v Lützelflühu, kanton Bern.

Nastopa vokalna skupina iz Slovenije Trio Quartet.

Repertoar pesmi: slovenske narodne, ljudske in umetne, črnske duhovne.

Organizacija:

Slovensko društvo "Kulturni most/Kulturbrücke Švica-Slovenija"

Milan in Heidi Greiner, Oberdiessbach

Vstopnina: odrasli Fr. 18.--, otroci Fr. 10.--

marec

01.03.2010

Občni zbor Združenja ženevskih Slovencev.

junij

20.06.2010

Združenje ženevskih Slovencev vas vabi na tradicionalni piknik na istem mestu kot lani.

25.06.2010

Dan državnosti je slovenski državni praznik. Ta dan obeležujemo spomin na 25. junij 1991, ko je Slovenija formalno postala neodvisna. Na ta dan je bila sprejeta Deklaracija o neodvisnosti Slovenije in temeljna ustavna listina o samostojnosti in neodvisnosti Slovenije. Vsako leto na predvečer praznika poteka praznovanje na Trgu republike v Ljubljani.

Prvi petek v mesecu, razen med počitnicami, poteka maša v slovenskem jeziku v Ženevi.
www.slomisija.ch .

Veleposlaništvo RS v Bernu objavlja novice na spletni strani www.bern.embassy.si .

Na Facebooku se lahko priključite skupini Slovenci v Švici.

Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani organizira različne tečaje slovenskega jezika. Več informacij je na voljo na spletni strani www.centerslo.net .

BRALCEM ŽENEVSKIH NOVIC ŽELIMO SREČNO NOVO LETO

Ženevske novice izdaja / Editeur:

Združenje ženevskih Slovencev / Association des Slovènes de Genève

Združenje je bilo ustanovljeno 19. julija 1991.

Predsednik: Tadej Vengust

Podpredsednik: Jure Kozamernik

e-mail: slovenijage@hotmail.com

Spletna stran: www.slovenci.org

Urednica: Irena Sterckx Militarev

Av. de Florissant 37, 1008 Prilly

Tel: ++ 41 21 625 31 69

e-mail: irena.sterckx@bluewin.ch

Uredniški odbor: Evelina Ferrar, Jure Kozamernik.

Ženevske novice izidejo dvakrat letno s finančno podporo Urada vlade RS za Slovence po svetu. Prvič so izšle januarja 1992.

TEKOČI RAČUN:

UBS Genève, IBAN CH 83 00 240 240 4331 5629 T (Association des Slovènes de Genève)